

Василь Трубай

СТО ТИСЯЧ ЗА КОХАННЯ

Роман

Київ

УДК 821.161

Т77

Трубай В.

Т77 Сто тисяч за кохання : роман. Київ : Видавництво Ліра-К,

2022. 186 с.

ISBN 978-617-520-219-7

Василь Трубай – визнаний майстер короткої психологічної прози. Однак, його роман «Сто тисяч за кохання», написаний, за словами автора, в період відпочинку від роботи над оповіданнями, виявився не менш цікавим ніж його знані новели. Роман створений у стилі кращих зразків пригодницько-детективного жанру. До того ж, письменницький текст присмачений хорошим гумором, який прозирає між рядків, зокрема, в побуті та діалогах персонажів психіатричної клініки, де відбуваються ключові події. Твір легко читається, а карколомні пригоди героїв, нанизані на інтригуючий сюжет, не дадуть читачеві жодного шансу занудьгувати аж до останньої сторінки.

Кіносценарій за романом «Сто тисяч за кохання» отримав Гран Прі «Коронації слова».

УДК 821.161

ISBN 978-617-520-219-7

© Трубай В., 2022

© Видавництво Ліра-К, 2022

1.

Коротко стрижений молодий чоловік у легенькій поношеній курточці та потертих джинсах зупинився перед входом у Київський музей образотворчого мистецтва біля кам'яної скіфської баби, прикутої до стіни залізним ободом, і легенько, ніби свою давню знайому, поплескав її по руці.

– Бач, я й прийшов...

Чоловік був дуже худим і, можливо через те здавалося, що курточка на ньому сиділа трохи незграбно, ніби з чужого плеча. А може, й справді він її у когось позичив, бо неголене обличчя та холодний блиск у очах не залишали ніяких сумнівів, що цей міг би й позичити.

Він ще якусь мить постояв біля кам'яної статуї, зішкріб у неї з живота голубиний послід, потім підморгнув змовницьки й потягнув на себе масивні вхідні двері.

Сергій уже закінчував проводити екскурсію, коли побачив, як той чоловік увійшов до зали й безцеремонно почав розглядати групу іноземних туристів, ніби шукав серед них свого родича. Погляди їх зустрілися, і враз поросле триденною щетиною обличчя незнайомця засвітилося беззахисною дитячою усмішкою. Сергій упізнав би її серед тисячі інших, і найперше, що закортіло зробити в цю мить, – це закричати й кинутися назустріч своєму

давньому другові, але він вчасно стримався, бо поважні англійці не зрозуміли б у їхнього гіда такого безпричинного сплеску емоцій. Натомість він обхопив обома руками голову й мовчки замотав нею з боку вбік, не зводячи з Петра здивованих і радісних очей.

А той, аби не перебивати молоденьку перекладачку, яка закінчувала роз'яснювати іноземцям особливості українського мистецького авангарду, підняв догори руки й показав на годинник, вірніше на те місце, де мав би бути на руці годинник, бо насправді його там не було. Після цього жестом дав знати Сергієві, що чекатиме на вулиці й швидко вийшов із зали.

Сергій раптом згадав той далекий зимовий день, коли двоє у цивільному прямо в цій залі наділи на зап'ястя Петра залізні «браслети» і, взявши його під руки, повели на вулицю, де на них уже чекав чорний BMW... І його знічений погляд, ніби вибачався в останню мить перед своїми колегами.

– ... елементами монументального живопису, – тихо нагадала перекладачка Сергію його останні слова.

– Чільним представником цього напрямку був галицький художник Микола Бойчук, з деякими роботами якою ми з вами й познайомимося в наступній залі, – мовив той і, стишивши голос, схилився до перекладачки. – Це все. Оглянете без мене полотна Бойчука і вийдете он через ті двері. На все добре!

Він кинув на плече спортивну сумку, що висіла на стільці чергової, і вибіг із зали.

У дворі біля парадних східців Петро уже розповідав Лисому та Зойці веселі історії із свого тюремного життя. Ті слухали, час від часу заходячись сміхом, і тоді в Лисого

починало розгойдуватися в різні боки велике черево. Він притримував його обома руками. Поряд із Лисим, огрядним і приземкуватим, Петро виглядав висушеним тарганом, чим підтверджував давно відому аксіому, що на казенних харчах великого живота не наїси.

Якраз перед відсидкою у Петра із Зойкою спалахнув бурхливий роман, але тюрма обірвала його продовження. Тепер ось Зоя була з Лисим. Петро дивився на неї й дивувався, як він міг так безтямно захоплюватися цією кругленькою, опецькуватою, цицькатою жіночкою. Чи, може, вона тоді була іншою? Сім років для жіночої краси все ж таки термін не маленький.

Вгледівши Сергія, який збігав униз східцями, Петро враз спружинив на ногах, розвів руки й завмер, ніби готуючись до бою. У такій само позі застиг на останній сходинці й Сергій. То була їхня давня гра, священний ритуал, який вони неодмінно виконували при зустрічах після довгої розлуки. Постояли так якийсь час мовчки, потім, загарчали, мов дикі ведмеді, і, перевалюючись з ноги на ногу, почали сходитися... все ближче й ближче, аж поки з криком не кинулися один одному в обійми. Перехожі здивовано озиралися на двох дорослих і начебто при здоровому глузді чоловіків, які бутузили один одного, штовхали та м'яли, аж поки не потомилися геть.

– Худий, а не згулаєш! – засапавшись, мовив Сергій, не зводячи з Петра усміхнених очей.

– Справжній чоловік повинен нагадувати хорта, – відказав той. – Скажи йому, Зойко!

– І дикобраза! – усміхнулася Зоя, ніжно потершись тильною стороною руки об Петрову щетину.

Лисий інтуїтивно підтягнув своє черевце, а Зойка продовжувала:

– У суботу ввечері чекаємо в гості! На шосту приходьте обоє. Я індичку з яблуками запечу, буду тебе відгодовувати, – підморгнула Петрові. – Ще не забув, де я живу?

– Та якось згадаю, – відказав Петро.

Зойка зробила долонею «бай-бай» і, взявши Лисого під руку, повела його вниз до автобусної зупинки. Петро з Сергієм залишилися удвох.

– Ну, то що? Ага?! – за давньою звичкою мовив Сергій. Колись після роботи дорогою додому вони традиційно заходили в пивбар, і оте «Ага?!» було ніби паролем, а відповідь мала бути: «Якщо ти платиш».

– Безперечно! Якщо ти платиш, – усміхнувся Петро.

За півгодини вони вже облаштувалися у скверіку під зеленими парасольками. Сергій приніс зразу аж чотири кухлі пива, кинув поруч на стілець свою сумку й сів навпроти Петра.

– Слухай, а ти справді схуд, наче Чахлик став... Невмирущий!

Петро заклав за голову руки і потягнувся солодко й смачно, так ніби збувся врешті важкої ноші.

– Ех, сука... як я скучив за всім оцим! – роззирнувся він у різні сторони.

– Ти коли вийшов?

– Три дні... Сьогодні товарняком припхався... Бач, як мене братани екіпірували? – Петро смикнув себе за рукав потертої куртки. – Прямо Версачче! – Він на мить задумався. – А в квартиру зайшов – мольберт з незакінченим «Слимаком» стоїть. Як залишив його біля вікна, так і стоїть. Серце здавило, думав – усе, капець! Сім років ждав, щоб прийти додому – і здохну тепер. Але Бог милував.

Сергій розуміюче закивав головою.

– Але я там нічого не чіпав, ти замітив? – похопився він.
– Ага... якби ще презервативи в унітазі змивав, було б зовсім добре.

– Що, серйозно? От Лисий чорт, тиждень тому ключ у мене брав.

– Давно він із Зойкою?

– Та вже років п'ять. Двоє дітей у них. Дивно, як жінки на такого пузатого западають? Чи не кожного місяця на квартиру до тебе проситься з якоюсь.

– Не переживай, то ж гарно, що моя софа не гуляла цілих сім років.

Якусь хвилю сиділи мовчки. Потім Сергій перехилився через стіл і штовхнув Петра кулаком у плече.

– Слухай, старий... я такий радий тебе бачить!

– Ну, то за зустріч! – підняв той кухоль.

Холодне пиво приємно загірчило в куточках рота.

– Чим думаєш займатися? – спитав Сергій.

Петро здвигнув плечима.

– Давай знову до нас у музей. Гроші, правда, не ахті які, але стабільно.

– Ні, Серж, я ці роки... як собаці під хвіст. Тепер треба доганять, – він невесело всміхнувся. – І швидко. А тому грошей мені треба багато і зразу! Так що твій варіант не підходить.

– Знов лохам Рубльова мазатимеш? Сядеш же знову, Петруччо!

Петро змахнув зі столу крихти хліба.

– Можна й не Рубльова... Слухай, а ти не хотів би влаштувати у музеї виставку зеківських картин? Там такі шедевряки є, випадеш!

– А чого, давай! Класна ідея!

– Хм, класна. Геніальна ідея! Я звезу вас з такими тюремними борзописцями, що весь Київ на уші стане!

В цей час до бару підвалила гомінка компанія стриженних молодиків. Вони зсунули докупи три столи, виставили на них кілька пляшок горілки, розіклали на газеті піріжки й заходилися носити пиво, розбавляючи свій не надто багатий словник відбірним матюччям. Присутні робили вигляд, що не чують – та зрештою це був звичний лексикон великого міста, на якому спілкувалися люди, починаючи від емансипованих тринадцятирічних учениць і закінчуючи народними депутатами. Тож Петро з Сергієм вже якось би допили своє пиво, якби тим хлопчикам вистачило стільців. Семеро вже наливали в паперові стаканчики горілку, а восьмий все крутив головою, шукаючи на чому сісти. Обличчя пласке й прищаве, як лоб недозрілої дівки. Врешті очі його зупинилися на стільці, де стояла Сергієва сумка. Підійшовши, він мовчки підняв її, скинув на стіл і забрав стільця. Сумка вдарилася об кухоль, виплеснувши з нього пиво.

– Ну, гнида! – тихо, сам до себе, мовив Петро.

– Не заводься, Петруччо, – притримав його за руку Сергій. – Пішли краще звідси...

Петро ніби не чув товариша.

– Агов, гегемон! Ану постав на місце! – гукнув навздогін прищавому.

Гегемон пропустив його оклик мимо вух.

– Я кому сказав, бидло! Чи в тебе уші мохом поросли!?

Круті хлопці вмить схопилися з місць, але прищавий заспокоїв їх стриманим жестом руки. Поставивши стільця біля свого стола, він розвернувся й вайлуватою ходою став наближатися до Петра з Сергієм. Дружки з іронією стежили за подіями, подальший розвиток яких передбачити було не важко: руки у прищавого чимось нагадували ковші екскаватора, а шия була, як в однолітнього бичка, дарма, що

прищаво. Він з наглою посмішкою схилювався до Петра, дихав тому в обличчя запахом давно нечищених зубів.

– Ти чемсь недоволен, пацан?

Петро легенько натиснув собі кулаком на нижню щелепу, вона звихнулася набік і він одразу ж вправив її на місце. Ця дивна звичка завжди допомагала йому зосередитися в екстремальних ситуаціях. По цьому узяв кухоль, спокійно вилив на стіл залишки пива і коротко, без розмаху влупив ним прищавому по носі. Той не встиг навіть здивуватися. Петро, перехопив його другою рукою за комір, нагнув до столу і з силою став тикати мордою у калюжу пива, яка вмить зачервоніла від крові.

Дружки прищавого, повідкривавши роти, сиділи, як причумлені, аж поки той з розквашеним носом мовчки не осунувся під стіл. Потім схопилися всі гуртом і рвонули на виручку.

– Ноги, Серій! – гукнув Петро, кинувши Сергієві сумку.

Вони перескочили через низеньку огорожу й щодуху гайнули вулицею, обминаючи на ходу здивованих перехожих. Далеко за рогом будинку зупинилися, переводячи дух. Петро визирнув – погоні не було. Або ж кримінальні хлопчики згубили їх серед багатолюдної вулиці, або й зовсім не гналися, вирішивши, що краще для них буде просто поспівчувати своєму прищавому другу.

– Отак от! – мовив захекано Петро і знову зрушив набік нижню щелепу. Потім здивовано подивився на кулак, в якому була затиснута дужка від пивного кухля. Сергій теж помітив її і вони розреготалися.

– У мене дома з перцем є, – мовив Сергій. – Пішли? Томка дівчурі до матері повезла.

Петро заперечливо хитнув головою.

– Яюсь іншим разом, Серий. Я тут ще маю зустрітися з одним чолов'ягою. Котра зараз?

– Без четверті шоста, – відказав Сергій, поглянувши на годинник.

– Ну от, – розвів Петро руками.

Сергій зітхнув.

– Шкода. Я думав, поговоримо.

– Поговоримо ще, чого ти? Я ж сидать більше не збираюся, – посміхнувся Петро і на мить затримав Сергієву руку. – Слухай, Серж... Позич мені... гривень триста... га?

Сергій всміхнувся – саме таким і пам'ятав Петра: простим і прямокутним, як цеглина, він анітрохи не змінився. Дістав із сумки портмоне, порохував гроші.

– Двісті тридцять, більше немає. А це візьми, тут телефони мої: робочий і домашній, – подав Петрові ще й візитку.

– Я віддам, не бійся. У мене скоро будуть гроші.

– Та я не боюсь, – мовив Сергій, і змовк. Потім звів на Петра очі: – Значить не хочеш вернутися в музей?

Петро усміхнувся, підняв над головою стиснутий кулак і зник у підземному переході.

А за кілька хвилин на протилежному боці вулиці зупинився чорний Хаммер, за кермом якого сидів дебелий молодик років двадцяти семи з важким підборіддям, короткою стрижкою і нахабним, самовпевненим поглядом. Кликуха йому була – Бивень. Він жував гумку, обмацуючи очима ніжки молоденьких дівчаток, що проходили тротуаром. Позаду, відгороджений від світу затемненими вікнами автомобіля, сидів ще один чоловік, але вигляд він мав значно інтелігентніший, аніж його дружбан. Він курих цигарку, елегантно збиваючи попіл у вмонтовану в підлокітник попільничку. За

паспортом цей чоловік звався Едуардом Вікторовичем, але у вузькому колі його називали Едом, або ласкаво – Едічкою, або ще простіше – Кудлатим, бо мав розкішну кучеряву шевелюру, яка разом з видовженим, хворобливо-поетичним обличчям робили його схожим на Блока.

Бивень прочинив дверцята й чвиркнув на асфальт слиною.

– Ну, де ж твій Рафаель? Берлять уже охота.

– Не схуднеш, – спокійно відказав Кудлатий.

Тим часом Петро купив у квітковому магазині розцвічену герань у глиняному горщику, обережно, наче маленьку дитинку, притис її до грудей і, перетнувши вулицю, без поспіху завернув за ріг будинку, де на нього чекав чорний Хаммер.

2.

Карета швидкої допомоги, включивши на мить сирену, підїхала до масивних залізних воріт, збоку яких блищала золотом вивіска: «Експериментальна психіатрична клініка професора Г.Д.Чернявського». Крізь вікно прохідної було видно, як дід Колян злякано відірвав від столу заспане обличчя й натиснув на кнопку. Ворота розїхалися в різні боки, дідок, накульгуючи, вийшов на вулицю.

– Свіжачок? – устиг кивнути, коли швидка проїжджала повз нього.

У відповідь мордатий водій чітко козирнув дідові двома пальцями.

Карета швидкої обминула великий, дбайливо доглянутий двір із зеленими газонами та асфальтованими доріжками, і підрулила до старого чотириповерхового будинку з високими колонами. Трохи нижче стояли підсобні корпуси лікарні, а за ними старий парк з віковими липами, ясенами та кленами, крізь гілля яких було видно порослий очеретом та ряскою здичавілий ставок. І якби не грати на високих закруглених угорі вікнах чотириповерхової будівлі та не чорні кубла омели на верхівках столітніх дерев, то можна було б подумати, що тут ще й досі живе велика поміщицька сім'я якогось Сидоржевського чи Яновського.

Скрипнувши гальмами, карета швидкої зупинилася перед величними колонами біля центрального входу. З кабіни вийшов крижастий з великою лисиною чоловік у білому халаті; його невеличке кругленьке черевце давно вже бажало спокою, а не напруженої роботи у психлікарні, але, що поробиш, коли до пенсії ще далеко, а гроші тут платять добрі. У свої сорок сім Іван Семенович двічі захищав кандидатську, але обидва рази потерпів фіаско і озлоблений, врешті-решт, змирився з долею.

Затиснувши під пахвою худеньку червону теку з паперами, лікар відчинив задні двері швидкої. Звідти зіскочив на землю крутоплечий санітар Вася, теж у білому халаті та шапочці, потім ще один – товстенький, флегматичний, теж лисуватий Боря. Вони удвох зсадили на землю Петра, спеленого у довгу гамівну сорочку. Шкода, що вона сховала під собою дорогий костюм у смужечку та яскраву краватку, а то б ніхто зроду не пізнав би у цьому інтелегентному, чисто поголеному, респектабельному молодому чоловікові недавнього зека, який ще вчора позичав у Сергія двісті тридцять гривень.

Останнім ступив на землю кудлатий Едічка. У руці в нього була велика целофанова торба з речами Петра та три червоні гвоздики. Навіщо він привіз у психушку квіти – сказати було важко. Але тут ніхто про це й не розпитував.

Санітари, взявши хворого з обох боків під руки, рушили до центрального входу. Кудлатий із Семеновичем ішли поруч.

– Хто б міг подумати, – скаржився Едічка, ледь встигаючи за санітарами. – Вчора ще нормальна людина була.

– Нічого, тут вилікують, – криво усміхнувся Вася.

Вони вже піднімалися східцями до масивних вхідних дверей, коли вниз, весело щебечучи, процокотіли каблучками дві молоденькі медсестрички у білих мініхалатиках. Кинувши грайливий погляд на Петра, вони швидко побігли до себе в лабораторію наводити марафет перед приходом іноземних гостей.

Справа в тому, що раз на три роки у клініку до професора Чернявського з'їжджалися з усього світу ведучі лікарі-психіатри на міжнародний симпозіум. Щоправда кожного разу то були все нові й нові люди, а тому професорові доводилося заново розповідати їм про новітні методи лікування, які вони практикують у себе в клініці, та роз'яснювати, що заклад цей є експериментальним, що вони тут скоріше досліджують, а не лікують, тож найперша задача полягає в тому, аби виявити, вивчити й зафіксувати вплив підсвідомого, екзистенціального, позарозумового на творчі здібності індивідуума, а заодно прослідкувати зворотній ефект – лікування психічних захворювань мистецькими засобами.

Іноземні гості сиділи на другому поверсі в кабінеті професора й уважно слухали лекцію. За спиною Чернявського на стіні висіла велика яскрава картина, на якій були

намальовані геометричні фігури різних розмірів і кольорів, що плавали у воді поміж водоростей. Серед тих фігур виблискував дзеркальним боком великий короп. Все це виглядало до того вражаюче, а короп був таким живим, що члени делегації не могли відірвати від картини заморожених очей. То було одне з полотен Мальвінської, яке професор тримав у своєму кабінеті і лише зрідка виносив для лікування душевнохворих.

Праворуч біля вікна стояв ще один стіл, на якому лежали робочі папери, книги та теки з документами. За цим столом сиділа огрядна, тілиста і романтична лікарка Марфа Тимофіївна, яка водночас виконувала обов'язки і старшого наукового співробітника клініки, і особистого секретаря професора Чернявського. Вона пропрацювала разом зі своїм шістдесятисемилітнім шефом більше тридцяти років і ще й досі була таємно закоханою в нього, а тому при людях старалася не піднімати на професора очей, в яких відразу прочитувалася безнадійна, нерозділена любов.

– Отже ми відбираємо до себе хворих лише зі специфічними відхиленнями у психіці, – продовжував роз'яснювати Чернявський. – У нас немає пересічних особистостей, тут живуть якщо не Копперфілд, то Скворода, якщо не Архімед, то брати Клички, щоправда в одній особі... Учора привезли «президента» Януковича. Усі ці люди не просто називають себе видатними особами, вони дійсно наділені неабиякими здібностями, позначені іскрою Божою. Тамара Кузьмівна, наприклад, яка називає себе головним бухгалтером, має унікальні математичні здібності – може добути квадратний корінь із семизначного числа за лічені секунди. А перемножити семизначні числа між собою і того швидше.

Молодий бородатий перекладач тлумачив його слова англійською, роз'яснюючи від себе іноземцям хто такий Скворода і що таке головбух.

– Я сподіваюсь, що у вас буде час ближче познайомитися з нашими пацієнтами, а також із самою клінікою та її персоналом. Ну, а сьогодні на вас ще чекає прогулянка корпусами та добра вечеря.

Іноземні гості стали виходити з професорського кабінету, який був розташований на другому поверсі клініки.

А в цей час на першому поверсі до передпокою якраз завели хворого Петра.

Передпокій насамперед вражав своєю масивною кришталевою люстрою, що на довгому ланцюгу звисала з височезної стелі; потім впадали в око блискучі мідні канделябри, перероблені під електросвітільники; і, нарешті, вичовганий, як льодяник під язиком, дубовий паркет із азіатським орнаментом. Усе це мимоволі нагадувало про ті далекі часи, коли в цьому будинку справді ходили статечні слуги, бігали юні паняночки, а у великі свята горіли свічі, гриміла музика та рікою лилося шампанське.

Але погляд Петра зупинився на центральній стіні якраз проти вхідних дверей, де від самої підлоги й аж до склепіння був нанесений вуглиною ескіз малюнку, на якому вгадувалося високе небо, хмари, бані церков, якісь люди на небі й на землі, одні з німбами над головами, інші без німбів... І все це у незвичних, неприродних формах та пропорціях. Вгорі у лівому кутку було розпочато розпис фарбами – кольори яскраві, ядучі, без напівтонів і відтінків... У тому ж таки кутку стояв саморобний, зварений з металевих труб електропідйомник, на якому була припасована дерев'яна платформа з поличками, гачками та